

*Vedran Benić**

Television reporting at “Media and Social Culture Studies” at the University of Dubrovnik”

Summary

From the beginning of the “Media and Social Culture Studies” in academic year 2004 /05 at the University of Dubrovnik, the purpose of the workshop “Television reporting” has always been the same: together with an introductory overview of the television development worldwide and getting acquainted with the basic characteristics of television media, the focus has been on students’ practical trainings. Having finished three semesters of the subject “Television reporting” at the undergraduate “Media and Social Culture Studies” at the University of Dubrovnik, whose content is represented in this paper, students will be completely prepared to work in any television company or in any correspondence office. They should also be familiar with the techniques and formation of television genres.

Key words: television, television reporting, journalist, presenter, professional practice

* The author is a lecturer at University of Dubrovnik and TV journalist and editor

UDK
(169-178)*Vedran Benić**

Televizijsko izvješćivanje na studiju “Mediji i kultura društva” Sveučilišta u Dubrovniku

Sažetak

Od samog početka studija „Mediji i kultura društva“ u akademskoj godini 2004/05. na dubrovačkom Sveučilištu, cilj radionice „Televizijsko izvješćivanje“ bio je uvijek isti: uz uvodni pregled nastanka i razvoja televizije u svijetu i na našim prostorima, te upoznavanja s osnovnim karakteristikama televizijskoga medija, težište je na praktičnom radu studenata. Na kraju tri odrađena semestra predmeta „Televizijsko izvješćivanje“ na preddiplomskom studiju „Mediji i kultura društva“ Sveučilišta u Dubrovniku, čiji je sadržaj prikazan u ovome radu, studenti su osposobljeni da se bez ikakvoga kompleksa i nepoznanica uključe u eventualni rad u bilo kojoj televizijskoj kući ili dopisništvu. Ne bi im trebala biti nepoznanica niti tehnika, niti oblici televizijskoga izražavanja.

Ključne riječi: televizija, televizijsko izvješćivanje, novinar, voditelj, stručna praksa

* Autor je stručni suradnik Sveučilišta u Dubrovniku i televizijski novinar i urednik

U 20. stoljeću svijet su potresali svjetski ratovi, ekonomske i druge krize, velike prirodne katastrofe. Bilo je to stoljeće u kojem su se sukobljavala dva svjetska poretka, stoljeće revolucija i diktatura, stoljeće golemoga napretka, ali i istodobnog samouništanja ljudskoga roda.

Pa ipak, u tom i takvom stoljeću, možda je najveće promjene u svakodnevnom životu čovjeka unijela jedna mala kutija, danas neizbježna u svakom domu – televizor.

Televizija – medij modernoga doba

Ako je obitelj osnovna jedinica ljudskoga roda, onda je televizor unio suštinske promjene upravo u obiteljskom životu. Za razliku od radija, koji se može slušati radeći ujedno druge poslove, gledanje televizijskoga programa traži cijelog čovjeka. Obitelj više sati dnevno provodi pred televizorom, svakodnevni život podređuje se rasporedu programa. Stoga nije „prejaka“ konstatacija da je televizija izum koji je obilježio 20. stoljeće.

Sa svakim novim tehnološkim rješenjem koji omogućava živo javljanje s bilo kojeg mjesta, televizija je svijet pretvorila u „globalno selo“. Na taj je način postala je najjači medij u suvremenom svijetu. Bez obzira kojim će je putovima digitalna revolucija odvesti, koliko će i kako konvergirati s Internetom ili nekim drugim tehnološkim otkrićima, takva uloga medija kojeg danas nazivamo televizijom, nastavit će se i u 21. stoljeću.

Cilj radionice „Televizijsko izvješćivanje“

Od samog početka studija „Mediji i kultura društva“ u akademskoj godini 2004/05. na dubrovačkom Sveučilištu, cilj radionice „Televizijsko izvješćivanje“ bio je uvijek isti: uz uvodni pregled nastanka i razvoja televizije u svijetu i na našim prostorima, te upoznavanja s osnovnim karakteristikama televizijskoga medija, težište je na praktičnom radu studenata. To je najbolji način da studenti ovladaju zanatskim pravilima televizijskoga izvješćivanja. Program radionice postavljen je tako da početnih jednostavnijih oblika televizijskoga izvješćivanja u prvoj godini, preko složenijih oblika u drugoj, studenti na kraju treće godine

preddiplomskog studija budu osposobljeni za samostalnu izradu složenijih formi televizijskoga izražavanja.

Tv izvješćivanje 1

U prvoj godini televizijske radionice, studenti se upoznaju s poviješću nastanka i razvoja televizije, kao i pratećim djelatnostima koje je ona potakla. Uvodno se objašnjava pojam javne i komercijalne televizije. Razvoj televizije na našim prostorima i nove oklonosti nastale konkurencijom televizijskih mreža s nacionalnom koncesijom, također su dio uvodnih izlaganja.

U praktičnom dijelu, studenti se upoznaju s osnovnim elementima televizijskoga izražavanja. Prije svega to je slika, ali i specifično korištenje tona u televizijskom mediju. Kako pisati za televiziju, kako se treba ponašati televizijska ekipa na terenu, koja je uloga montaže kao konačne realizacije televizijskoga priloga, te koje su to osnove greške koje pogubno utječu na kakvoću televizijskih uradaka, sve su to pitanja na koja studenti odgovore pronalaze u praktičnom radu.

Uz kolokvij u obliku testa s 20 otvorenih i zatvorenih pitanja, svaki student treba napisati i montirati po tri televizijska priloga, s po jednim tonskim isječkom, iz već ranije snimljenoga materijala i izjava.

Slika – osnova televizijskoga medija

Bez slike, nema televizije – najvažnija je poruka praktičnoga dijela izvođenja predmeta „Televizijsko izvješćivanje“. Studenti se upoznaju i s osnovnim pojmovima vezanim za sliku: kadrom, kompozicijom kadra, planovima i njihovim karakteristikama (opći, srednji, krupni), te vrstama kadrova s obzirom na pokret kamere (statika, zumovi, panorame, vožnje). Posebna se pozornost posvećuje onim elementima koji su češći dio izražavanja u televizijskom mediju (primjerice: bliži srednji plan – medijum close up, kao kadar koji se najčešće koristi pri izjavama u televizijskim informativnim emisijama), kao i nekim pojmovima isključivo vezanim uz televizijski medij (opći kadrovi – general views).

Ton u TV izvješćivanju

Tri su osnovne vrste tona u televizijskom mediju: međunarodni (IT) ton, off (voiceover) ton, te tonski isječak. Studenti se upoznavaju s karakteristikama svakoga od tih tonova. Posebna se pozornost posvećuje tonskim isječcima (ton clip, sound bite), načinom izbora sugovornikovih riječi iz duže izjave, kao i poželjnim trajanjem tonskoga isječka u standardnom informativnom televizijskom prilogu.

Kako na najatraktivniji iskoristiti sve tri vrste tona, također je dio priče o tonu na televiziji.

Kako pisati za televiziju?

Predmet „Televizijsko izvješćivanje“ izvodi se u drugim semestru, nakon što su studenti u prvom semestru odslušali novinsko i radijsko izvješćivanje. Naznake o tome kako pisati za televiziju stoga se nadograđuju na znanja stečena u prvome semestru u tim predmetima, posebno kada je riječ o razlikama koje traži televizijski medij (pregledati sirovi, nemontirani snimljeni materijal; popisati kadrove, tj. napraviti listu kadrova (shotlist); iz cjelokupnog snimljenog razgovora izabrati tonski isječak; pišući misliti na ono što je snimljeno; držati se unaprijed zadane dužine trajanja priloga; pisati jednostavno – pričati, te kao najvažnije pravilo – eliminirati nebitno). Ako je u novinama osnova jedinica izvješćivanja kartica, na radiju minuta, na televiziji je osnovna jedinica – sekunda.

Studenti se također upoznavaju s grafičkom posebnosti pisanja za TV (audio-video kartica u dva stupca), te s nekim specifičnim televizijskim pojmovima kao što su „stand up“, nemontirani – sirovi materijal (rushes), lista kadrova (shotlist), te „timecode“.

Televizijska ekipa na terenu

Ako se slika osnova televizijskoga medija, onda bez odlaska na teren nema televizijskoga izvješćivanja. Posebna se pozornost posvećuje činjenici da je timski rad temelj televizijskoga izvješćivanja. Naime, uz najčešću kombinaciju na terenu (novinar, snimatelj, tonac), do konačne realizacije priloga u televizijskom mediju sudjeluje više različitih specijalista

(od montažera do niza ljudi uključenih u proces slanja i emitiranje nekog priloga), od kojih svaki može znatno poboljšati ili pogoršati konačni izgled priloga. Daju se i praktični savjeti za ponašanje televizijske ekipe na terenu (slijediti prethodnu zamisao o izgledu priloga ili zbivanja na trenu, misliti brzo, prilagođavati se situaciji, razmišljati televizično, biti spreman na iznenađenja).

Montaža – konačna realizacija priloga

Montažom se televizijski prilog uobličuje u njegov konačni izgled. Uz uvodne naznake o montaži, studenti se upoznavaju s dramaturgijom televizijskoga priloga (formulacija teme, ključne scene, ulazak i izlazak iz teme).

U radu s montažerom na izradi priloga iz sirovoga materijala, studenti se radeći priloge koje su sami napisali, praktično se upoznavaju s pravilima dobre montaže. Svaki se montirani priloga zajednički pregledava, jer je učenje na propustima najvažniji dio usavršavanja televizijskoga zanata.

„Sedam smrtnih grijeha“ TV izvješćivanja

U ovom se dijelu, studenti upoznavaju s nekim elementima koji su pogubni za konačni izgled televizijskoga priloga, a ponekad zbog njih televizijsko izvješće nije ni moguće napraviti.

To su nedostatak slike, zakašnjeli izlazak ekipe na teren, raskorak slike i tona, jednostrano i nejasno izvješćivanje, prenatrpanost priloga informacijama što donosi nerazumljivost, izražavanje političkim, tehničkim i papirnatim jezikom, te nejasni i netočni potpisi.

Tv izvješćivanje 2

Druga godina studija televizijskoga izvješćivanja donosi upoznavanje studenata s osnovom i najčešćom formom televizijskoga izražavanja – to je „priča“ (story).

U praktičnom dijelu, uz već ranije snimljeni materijal, u izradi svojih priloga koriste i snimke koje su sami snimili. Kao i u prvoj godini, uz kolokvij u obliku testa s 20 otvorenih i zatvorenih pitanja, svaki student treba napisati i montirati po tri televizijske priče.

„Priča“ – posebnost televizijskoga novinarstva

Što je to televizijska „priča“, kako je prepoznati i strukturirati, osnova je programa radionice televizijskoga izvješćivanja na drugoj godini studija. Studenti uče kako prepoznati priču, relevantnost teme, definirati način obrade priče, kako je slikovno potkrijepiti. Dobijaju praktične savjete za razrješenje problema koji se pri realizaciji priloga mogu pojaviti: što ako nema druge strane/sugovornika; snimiti stand up ili ne, kada ga i kako snimiti; kako naći zanimljivu priču i u suhoparnim temama; kako „spasiti“ netelevisični materijal.

Dodatak dobrom poslu – „TV plus“

Kako je „priča“ osnova televizijskoga izvješćivanja, pri njezinoj izradi treba dodatno voditi računa o nekim elementima, koji mogu značajno utjecati na pozitivan, ali i lošiji utisak gledatelja o emitiranom prilogu. Prije svega, to je izgled novinara i opći utisak gledatelja o njemu. Gledateljima novinar treba pričati, ne čitati, treba im biti prijatelj. Treba štovati gledatelje, izvore informacija, ljude snimljene na terenu. Također i neke nazigled „sitnice“ mogu pogubno utjecati na konačni utisak gledatelja o prilogu (loše kadriranje, „plivanje“, „šaranje“ kamere i slično).

Voditelj, novinar, javljanje s terena i izrada priče

Kako „priča“ već znači dublji ulazak u svijet televizijskoga medija, na drugoj se godini studija studenti upoznavaju i s nekim televizijskim dilemama, poput toga koje su razlike između televizijskoga voditelja i novinara, te mogu li taj posao raditi isti ljudi. Upoznavaju se i s pravilima izravnog javljanja s terena, s time što je to SNG ekipa, kako voditi razgovor uživo sa sugovornikom, te što je to VJ (Video Journalist).

Do kraja semestra, svaki student treba sam napisati i uz pomoć montažera montirati po tri „priče“. Prvu rade na temelju već gotove slike i dužih izjava (odabir tona), dok se u drugoj se traži ubacivanje off tona u već montirani prilog s izjavama (rad na slici). Za treću priču studenti, na temelju zadane teme i snimljenoga video materijala, određuju koje bi to sugovornike trebalo pronaći da bi se „priča“ temeljito obradila, pri čemu dio studenata pred kamerama „glumi“ sugovornike, a drugi dio im postavlja pitanja, pokušavajući izvući bitne odgovore. Od tako snimljenih „sugovornika“, svaki student mora montirati svoju „priču“.

Tv izvješćivanje 3

Treća godina studiranja predmeta „Televizijsko izvješćivanje“ trebala bi pokazati koliko su studenti „ušli“ u televizijski medij kroz izradu složenijih oblika televizijskoga izražavanja, u priložima kojima sami odabiru temu, snimaju ih i montiraju.

Uz pripremu za izradu samostalnih složenijih priloga, studenti zajednički gledaju izbor kvalitetnih dokumentarnih filmova, kako bi spoznali što je dobar televizijski posao i upoznali različite mogućnosti u načinu konačne izrade dokumentaraca.

Na kraju svakog odgledanoga dokumentarca, potiče se rasprava o viđenom filmu i načinu njegove realizacije.

Posjet televizijskom studiju

Tijekom semestra predviđen je posjet studenata po grupama HTV studiju Dubrovnik. Na taj se način upoznaju s izgledom televizijskoga

studija, studijskom tehnikom, te načinom funkcioniranja manjih studija u sklopu veće televizijske kuće, u ovom slučaju Hrvatske televizije.

Također se upoznavaju s poslom s kojim će se suočiti ukoliko se zaposle kao televizijski novinari (svakodnevna ponuda priloga i tema), te s alatima uobičajenim za televizijske kuće (primjerice softverski program „iNEWS“).

Što prije: tekst ili slika?

Pri kraju treće godine studija, studenti se već osposobljeni da bi se mogli suočiti s „vječnom“ dilemom svih televizijskih kuća i novinara: što prije raditi – montirati sliku, pa onda pisati off, ili na prethodno napisani off montirati sliku. Praktično im se daju savjeti u kojim je slučajevima pogodniji prvi ili drugi način, te kako najučinkovitije kombinirati i jedan, i drugi način izrade televizijskoga priloga.

Samostalno izrađivanje dužih priloga i emisija

Kruna naučenoga u tri godine preddiplomskog predmeta „Televizijsko izvješćivanje“ su završni prilozi, koji trebaju izgledati kao da su spremni za emitiranje na nekoj televizijskoj postaji. U pripremi priloga, svaki student predlaže teme, sugovornike i način realizacije. Od tako predloženih tema, izabire se desetak najboljih.

Kako vremenski u jednom semestru nije moguće da svaki student snimi i izradi svoju temu, teme se rade po grupama od troje studenata. Prvi je član takve radne skupine studentica ili student predlagatelj teme. Preostali članovi grupe biraju se slučajnim izborom, vađenjem papirića s imenima, čime se studenti pripremaju da u profesionalnim okolnostima neće uvijek raditi s onim ljudima s kojima imaju bliske ili prijateljske odnose.

Svaka skupina mora samostalno dogovoriti sugovornike za obradu teme, koordinirati snimanje na terenu sa snimateljem/montažerom, te na kraju od snimljenoga materijala obraditi „priču“. Po mogućnosti, ukoliko preostane vremena, prilozi se u HTV studiju Dubrovnik, sa studentima voditeljima, komponiraju u „prave“ male televizijske informativne emisije.

Na kraju, kao i uvijek, slijedi zajedničko gledanje i rasprava o viđenom.

Zaključak

Na kraju tri odrađena semestra predmeta „Televizijsko izvješćivanje“ na preddiplomskom studiju „Mediji i kultura društva“ Sveučilišta u Dubrovniku, studenti su osposobljeni da se bez ikakvoga kompleksa i nepoznanica uključe u eventualni rad u bilo kojoj televizijskoj kući ili dopisništvu. Ne bi im trebala biti nepoznanica niti tehnika, niti oblici televizijskoga izražavanja. Jasno, broj ukupno napravljenih priloga koje svaki student napravi u tri semestra TV radionice na dubrovačkom studiju Medija, nisu dovoljni da svatko od njih odmah na početku eventualnog angažmana u nekoj televizijskoj kući bude ravnopravan s iskusnim novinarima. No, trebali bi biti dovoljni da se spremno suoče s izazovima televizijskoga novinarstva i brže dosegnu status dobrog televizijskog novinara.

Literatura

Benić, Vedran: Radni i izvedbeni programi predmeta „TV izvješćivanje“ na I, II i III godini preddiplomskog studija „Mediji i kultura društva“ u akademskoj godini 2008/09.

Letica, Zvonko: Televizijsko novinarstvo, Disput, Zagreb, 2003.

Besse, Brigitte i Desormeaux, Didier: Television News Reporting (From Design to Delivery, Victoires-Editions, Pariz 2003.

Matković, Damir: Televizija, igračka našeg sotljeća“, AGM, Zagreb, 1995.

Turković, Hrvoje: Narav televizije, Meandar, Zagreb, 2008.

Quintini, Roberto: Giornalista TV, Ulrico Hoepli, Milano, 2003.

Peterlić, Ante, Osnove teorije filma, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.

Turković, Hrvoje: Teorija filma, Meandar, Zagreb, 2000.

Internetski izvor:

http://www.unidu.hr/programi/novo/program_mediji.pdf
(9.4.2009)